

Uppföljning av privata utförare

Program

Innehåll

Inledning.....	3
Upphandling.....	4
Styrmodell.....	5
Årshjulet.....	6
Uppföljning.....	8
Allmänhetens insyn.....	9

Diarienummer: KLF 2022/58

Fastställt den: 2023-02-27

Fastställt av: Kommunfullmäktige

För revidering ansvarar: Kommunstyrelsen

För uppföljning ansvarar: Kommunstyrelsen

Dokumentet gäller för: Alla nämnder

Giltighetsperiod: Till och med 2026-12-31

Inledning

”Fullmäktige ska för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. I programmet ska det också anges hur fullmäktiges mål och riktlinjer ska följas upp och hur allmänhetens insyn ska tillgodoses.”
Kommunallagen 5 kap 3 §

Bakgrund

Kommunen får efter beslut av kommunfullmäktige lämna över skötseln av en kommunal angelägenhet till en privat utförare, dvs. en juridisk person eller en enskild individ. Det gäller dock inte om det i lag eller annan förordning anges att angelägenheten ska bedrivas av en kommunal nämnd eller om den innefattar myndighetsutövning. Riksdagen har beslutat om förändringar i kommunallagen med syfte att förbättra uppföljningen och kontrollen av privata utförare som bedriver verksamhet på uppdrag av kommuner och regioner. Genom en ändring i kommunallagen som trädde i kraft den 1 januari 2015 ska kommunfullmäktige för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för verksamheter som utförs av privata utförare.

Syfte

Syftet med programmet är att:

- förbättra uppföljning och kontroll av privata utförare
- öka allmänhetens insyn i privata utförares verksamhet
- stimulera till ett strategiskt förhållningssätt när privata utförare anlitas

Varje nämnd ansvarar för att säkerställa att alla utförare, såväl kommunala som privata, inom nämndens ansvarsområde bedriver verksamheten enligt de lagar, förordningar och föreskrifter samt mål som gäller.

Avgränsning

I Hässleholms kommun omfattar programmet den verksamhet där kommunen lämnat över driftansvaret för en verksamhet till en privat utförare som kommunen ingått avtal med, enligt lagarna om offentlig upphandling (LOU, LUF) samt lagen om valfrihetssystem (LOV).

Programmet omfattar all verksamhet som utförs av privata utförare och där kommunen är huvudman, vilket exkluderar fristående förskolor och skolor. Undantaget från programmet är också upphandling av enstaka platser som enskild nämnd gör enligt ramavtal där uppföljning och kontroll genomförs centralt, till exempel när omsorgsnämnden upphandlar enstaka vårdplatser via ramavtal genom Skånes kommuner.

Definitioner

Privat utförare: en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal ange- lägenhet. Ett hel- eller delägt kommunalt bolag är inte en privat utförare.

Juridisk person: aktiebolag, handelsbolag, enskilda firmor, ekonomisk eller ideell förening eller stiftelse.

Huvudman: Kommunen har ett ansvar som huvudman för verksamhet som överlämnats till privata utförare. Fristående förskolor och skolor är egna huvudmän.

Upphandling

Det offentliga Sverige står inför betydande utmaningar. Förändringar i vår omvärld men även medborgarnas förändrade förväntningar på service ställer stora krav på den offentliga sektorns funktion. En väl fungerande offentlig upphandling är av avgörande betydelse för en väl fungerande samhällsservice som tillgodoser medborgarnas berättigade förväntningar.

Ur regeringens nationella upphandlingsstrategi

Upphandling

Vid offentlig upphandling finns det gällande lagar att förhålla sig till som exempelvis LOU och LOV. Vid upphandling ska dessutom hänsyn tas till de styrdokument, såsom delegationsregler och riktlinjer som beslutats av fullmäktige, styrelser och nämnder.

Avtal

Avtal ska utformas på så sätt att verksamheten kvalitetsmässigt bedrivs i enlighet med kommunens krav och mål. Kraven ska vara tydliga, relevanta och tillräckliga. Det ska tydligt framgå hur samverkan mellan beställaren och utföraren ska genomföras och hur brister i verksamheten ska hanteras.

Konkurrensneutralitet

När den kommunala verksamheten agerar i konkurrens med privata utförare bör likvärdiga villkor gälla för uppdraget och i frågan om ersättning för utförandet. Inom ramen för programmet gäller detta ovillkorligen verksamhet enligt LOV. Kontroll och uppföljning av verksamhet som bedrivs i egen regi ska utformas på samma sätt som för privata utförare.

Definitioner

Lagen om offentlig upphandling, LOU: Lag som reglerar när offentliga verksamheter ska upphandla varor och tjänster från andra juridiska personer. Med upphandling avses de åtgärder som vidtas i syfte att anskaffa varor, tjänster eller byggtreprenader genom tilldelning av kontrakt.

Lagen om offentlig upphandling inom försörjningssektorn, LUF: Denna lag gäller för upphandling som genomförs av en upphandlande enhet för verksamhet inom områdena vatten, energi, transporter eller posttjänster, dvs. upphandling inom försörjningssektorerna.

Lagen om valfrihetssystem, LOV: LOV är ett för kommunerna frivilligt alternativ till LOU. I stället för att upphandla en given tjänst till ett givet pris, kan en kommun välja att godkänna utförare som får ersättning baserat på antalet användare som väljer utföraren.

Styrmodell

Uppföljningen av privata utförare ska vara en naturlig del i styrsystemet och följa kommunens planerings- och uppföljningsprocess.

Styrmodellen

I den strategiska planen finns de strategiska utmaningar med övergripande mål som kommunfullmäktige har prioriterat för mandatperioden. De strategiska utmaningarna med övergripande mål gäller för kommunkoncernens samtliga verksamheter och inkluderar därmed även den verksamhet som drivs av privata utförare på uppdrag av kommunen.

Uppföljning

När en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare ska kommunen kontrollera och följa upp verksamheten. Genom en systematisk uppföljning av verksamhet som utförs av privata aktörer kan kommunen:

- kontrollera att lagar och föreskrifter följs
- säkerställa att den privata aktören arbetar i linje med kommunens målsättningar
- kontrollera att uppdraget utförs i enlighet med uppdragsbeskrivning, förfrågningsunderlag, anbud och avtal
- utveckla och förbättra verksamheten

Varje nämnd ansvarar för uppföljning inom sitt ansvarsområde och svarar också för att detta regleras i de avtal och uppdragsbeskrivningar som tecknas med privata utförare.

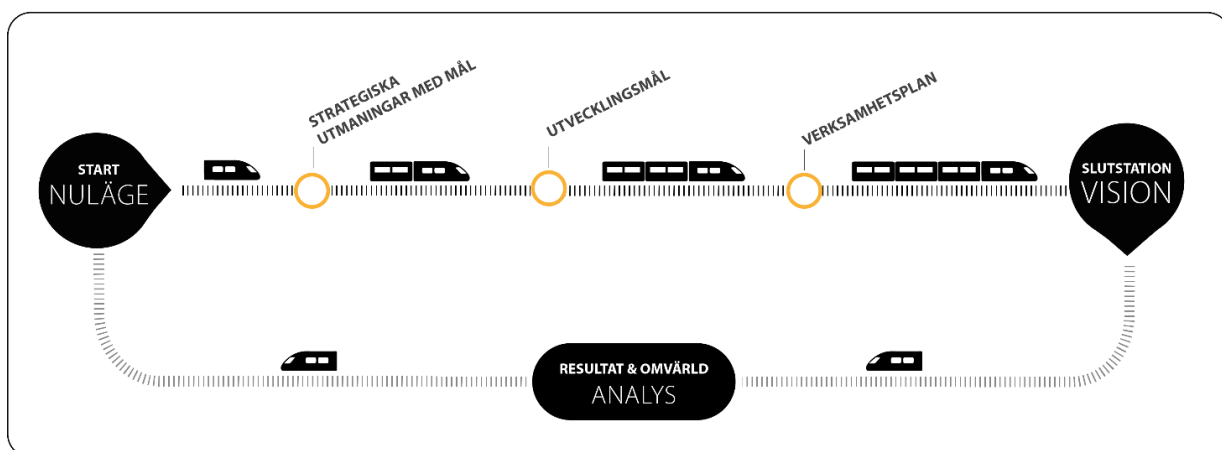
Det innebär att förfrågningsunderlag och avtal ska innehålla krav på att utföraren medverkar vid uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Utföraren ska kunna lämna nödvändiga uppgifter, såsom brukarstatistik och produktionsdata, till kommunen men även till andra myndigheter och nationella register.

Utföraren ska ha en rutin för att hantera klagomål och synpunkter och på begäran ska uppgifter om brukarnas synpunkter överlämnas till kommunen. Dessutom ska utföraren delta vid genomförandet av brukarundersökningar.

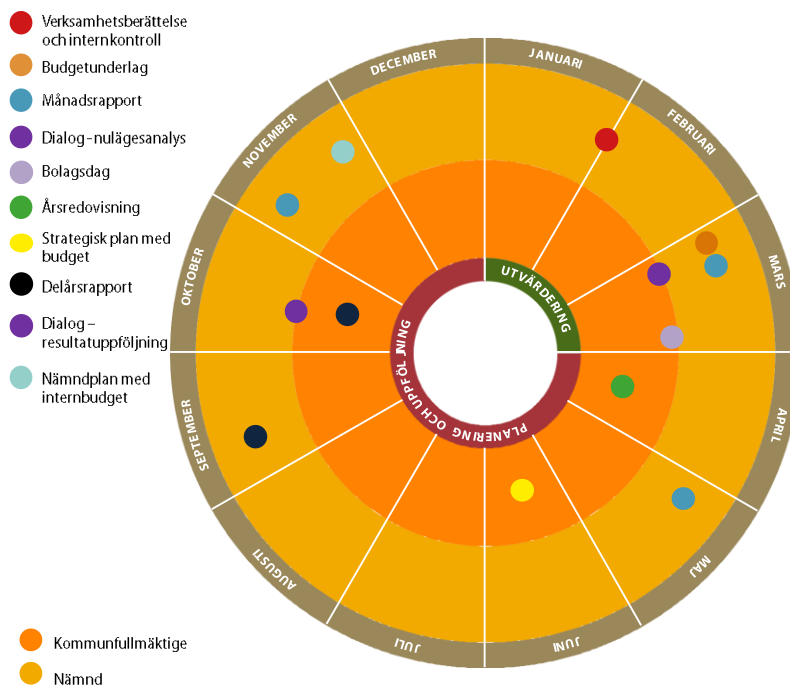
Varje nämnd ska upprätta en årlig plan för uppföljningen som beskriver när och på vilket sätt som avtal och verksamhet ska följas upp. Planen bör omfatta samtliga utförare oavsett driftsform.

STYRMODELL

Årshjulet

Uppföljningen av privata utförare ska integreras i analysen av måluppfyllelse och arbetet med intern kontroll och följa årshjulet för planering och uppföljning.

Årshjulet

I modellen ovan, det så kallade årshjulet, klargörs arbetet med planering och uppföljning. Året inleds med att nämnderna följer upp och analyserar föregående års resultat och måluppfyllelse. Dessa verksamhetsberättelser utgör, tillsammans med uppföljningen av kommunfullmäktiges strategiska utmaningar och övergripande mål, en viktig del i planeringsarbetet.

Planering

Den politiska planeringen omfattar prioritering av strategiska utmaningar med övergripande mål för mandatperioden och fastställande av drift- och investeringsbudget för Hässleholms kommun.

I mars bjuder kommunstyrelsen in nämndernas arbetsutskott och förvaltningschefer samt kommunala bolag till en *nulägesdialog* för en dialog om nuläget och identifierade utmaningar i våra olika verksamheter.

I juni beslutar kommunfullmäktige om inriktning

och ekonomisk tilldelning i drift- och investeringsbudgeten (Strategisk plan med budget och flerårsplan).

Under våren och hösten bjuder kommunstyrelsens arbetsutskott in de helägda bolagen till en dialog utifrån ägardirektiven och de strategiska utmaningarna som prioriterats för mandatperioden.

I november fastställer nämnderna nämndplan med utvecklingsmål och internbudget. I samband med detta tar förvaltningen fram sin verksamhetsplan.

Uppföljning

Uppföljning görs genom att verksamhet, mål och ekonomi följs upp och analyseras i nämnderna och de kommunala bolagen.

Tre gånger om året redovisar nämnderna en månadsuppföljning med ekonomisk prognos för helåret till kommunstyrelsen.

Delårsrapporten avser perioden januari – augusti och innehåller en kommunövergripande redovisning av verksamhetens utveckling och ekonomiska resultat

hittills under året. I samband med delårsbokslutet bjuder kommunstyrelsens arbetsutskott in nämndernas arbetsutskott och förvaltningschefer till en *resultatdialog* utifrån prognosen som presenteras i delårsbokslutet. Fokus för dialogen är också kommunens strategiska utmaningar och pågående arbete för att nå de övergripande målen.

Årsredovisningen motsvarar delårsrapporten men omfattar hela året. Årsredovisningen innehåller nämndernas verksamhetsberättelser där utvecklingsmålen och det ekonomiska utfallet för helåret följs upp. De kommunala bolagen redovisar också verksamhetsberättelse och resultaträkning för året. Måluppfyllelsen och arbetet med de strategiska utmaningarna för året redovisas på koncernnivå.

Intern kontroll är en del av nämndernas arbete med kvalitetssäkring. Varje nämnd godkänner årligen en intern kontrollplan som bygger på en risk- och väsentlighetsanalys av de huvudsakliga arbetsmomenten som ingår i nämndens uppdrag. Analysen kompletteras med en granskningsrapport som innehåller resultatet av föregående års interna kontroll.

Uppföljning

Det finns en rad olika former av uppföljning som kan användas beroende på verksamhet och syfte. Inom vissa områden är uppföljning och tillsyn reglerat i lag, vilket styr vilken typ av uppföljning som är möjlig.

Form av uppföljning	Syfte	Beskrivning
Regelbunden och riktad uppföljning och tillsyn	Kontrollera att verksamheten arbetar utifrån gällande avtal, lagar och regler	Uppföljning utifrån uppdrag, avtal, överenskommelser, lagar och regler. Riktad tillsyn/insyn/uppföljning görs utifrån ett behov av att granska ett specifikt område, fråga eller efter klagomål.
Uppföljning av kommunfullmäktiges mål	Följa upp om verksamheten bedrivs och utvecklas i linje med fastställda mål	Uppföljning av måluppfyllelsen, vilket redovisas i verksamhetsberättelserna i delårsrapporten respektive årsredovisningen.
Oanmälda besök	Ge en översiktlig bild av förhållandena	På förekommen anledning, exempelvis vid allvarliga klagomål.
Individuppföljning	Följa upp brukarnas upplevelser av den verksamhet som bedrivs och/eller kontrollera att beviljade insatser verkställs enligt beslut	

Allmänhetens insyn

Om en kommun sluter avtal med en privat utförare, ska kommunen genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över.

Kommunallagen 10 kap 9 §

Allmänhetens insyn

Utföraren är skyldig att lämna information som gör det möjligt för allmänheten att få insyn i hur uppdraget utförs. Det är viktigt att nämnden i sin begäran preciserar vilken information som efterfrågas. Nämnden har inte rätt att ställa högre krav än vad som är rimligt. Det innebär att informationen som nämnden kräver ska kunna lämnas utan omfattande merarbete. Utföraren behöver inte lämna uppgifter om utlämnandet strider mot lag eller annan författning, exempelvis offentlighets- och sekretesslagen eller lagen om skydd för företagshemligheter.

**Hässelholms
kommun**